

معاونت درمان

شناسنامه و استاندارد بسته خدمات و مراقبت های پرستاری سطح سه

مراقبت های ویژه پرستاری در منزل

تابستان ۱۴۰۵

معاونت درمان

تنظیم و تدوین:

دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری

اسامی تدوین کنندگان:

۱. دکتر خورشید وسکویی اشکوری، دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، مدیر کل دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری - معاونت پرستاری
۲. دکتر تکتّم کیانیان، دکترای تخصصی پرستاری، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران
۳. پرستو آریاملو، کارشناس ارشد پرستاری، معاون دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۴. الهام الماسی قلعه، دانشجوی دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، رئیس گروه توسعه خدمات پرستاری، دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۵. نسترن نوروزی پرشکوه، کارشناس ارشد پرستاری، کارشناس دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۶. سوسن جمشیدی فارسانی، کارشناس پرستاری، کارشناس دفتر ارتقای سلامت و خدمات پرستاری، معاونت پرستاری
۷. دکتر خدیجه مرادیگی، عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی آبادان، مدیرکل دفتر توانمندسازی و بهبود سرمایه های انسانی معاونت پرستاری
۸. ملیحه طالبی جاغرق، دانشجوی دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، رئیس گروه بهره وری و تعرفه خدمات پرستاری، دفتر توانمند سازی و بهبود سرمایه های انسانی، معاونت پرستاری
۹. دکتر احمد نجاتیان، دکترای تخصصی سیاستگذاری در نظام سلامت، رییس کل سازمان نظام پرستاری ایران

با همکاری:

هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته پرستاری، انجمن علمی پرستاری ایران، انجمن علمی سلامت جامعه و سالمندی پرستاری، انجمن پرستاران قلب ایران، انجمن علمی پرستاری کودکان ایران - انجمن علمی پرستاری بزرگسالان ایران - انجمن علمی پزشکان داخلی ایران - انجمن علمی جراحان قلب و عروق ایران - انجمن علمی مراقبت های ویژه ایران و بنیاد سی اف ایران - هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته بیماری های کودکان - هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته بیماری های قلب و عروق - هیئت ممکنه و ارزشیابی رشته مراقبت های ویژه

تحت نظر:

دکتر سید سجاد رضوی عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و معاون درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
دکتر عباس عبادی عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله و معاون پرستاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تحت نظارت فنی:

گروه استاندارد سازی و تدوین راهنماهای سلامت

دفتر ارزیابی فن آوری، استاندارد سازی و تعرفه سلامت

معاونت درمان

مقدمه:

سطح‌بندی خدمات پرستاری در منزل، یکی از مؤثرترین ابزارهای کنترل هزینه‌های درمانی در نظام‌های بیمه‌ای پیشرفته و یک چارچوب نظام‌مند برای تنظیم رابطه بین شدت نیاز بیمار، پیچیدگی مراقبت، صلاحیت نیروی انسانی و میزان تعهدات سازمان‌های بیمه‌گر است. این خدمات با هدف ارتقای کیفیت مراقبت‌های پرستاری در منزل و جلوگیری از ارائه خدمات غیرضروری یا نامتناسب، کاهش بستری غیرضروری و پیشگیری از عوارض پرهزینه طراحی شده است.

در این مدل، سطح‌بندی خدمات و مراقبت‌های پرستاری در منزل بر اساس پیچیدگی، حجم خدمات و صلاحیت‌های پرستار ارائه دهنده خدمت شامل: خدمات و مراقبت‌های اولیه کمک پرستاری، خدمات و مراقبت‌های پایه/عمومی پرستاری، خدمات و مراقبت‌های تخصصی پرستاری و خدمات و مراقبت‌های ویژه پرستاری طبقه‌بندی می‌شوند.

بسته سطح سه شامل خدمات و مراقبت‌های ویژه پرستاری می‌باشد که توسط پرستاران با مدرک کارشناسی و بالاتر دارای پروانه صلاحیت حرفه‌ای با تاریخ معتبر و گواهی مورد تایید وزارت متبوع در دوره‌های تخصصی مربوطه و بر اساس موارد مندرج در این بسته خدمتی ارائه می‌گردد. این بسته خدمتی زمانی ارائه می‌شود که بیمار نیاز به مراقبت‌های پرستاری مداوم، مهارت پیشرفته، نظارت تخصصی و مدیریت خطر متوسط تا بالا باشد. خدمات و مراقبت‌های پرستاری در این سطح توسط پرستاران مجرب با مهارت پیشرفته، پرستاران CCU/ICU/PICU با تجربه کار در منزل انجام می‌شود.

الف) عنوان دقیق خدمت مورد بررسی (فارسی و لاتین):

بسته خدمات و مراقبت‌های پرستاری سطح سه: خدمات و مراقبت‌های ویژه پرستاری در منزل

Level Three Service Package: Specialized Nursing Services and Care at Home

ب) تعریف و تشریح خدمت مورد بررسی:

خدمات و مراقبت‌های پرستاری در این سطح، هم‌سطح بخش مراقبت‌های ویژه بیمارستانی برای بیماران وابسته به تجهیزات حیاتی یا در وضعیت تهدیدکننده حیات است. این خدمات بر اساس دستور پزشک و توسط کارشناس پرستاری و بالاتر ارائه می‌شود؛ که علاوه بر دارا بودن دانش و مهارت پایه-عمومی/ تخصصی پرستاری و پروانه صلاحیت حرفه‌ای، سابقه کار در بخش‌های ویژه و حداقل ۱۰۰ ساعت دوره‌های آموزشی مورد تایید وزارت بهداشت متناسب با خدمات قابل ارائه در این سطح را داشته باشد.

پرستار ویژه دارای مهارت: جلب اعتماد و اطمینان بیمار و خانواده وی و برقراری ارتباط حرفه‌ای مؤثر- کار با دستگاه و تجهیزات تخصصی و ویژه- انجام تست‌های آزمایشگاهی اختصاصی- دستیابی به عروق و انتخاب بهترین راه ممکن جهت برقراری راه وریدی- مدیریت راه هوایی- معاینات فیزیکی و ارزیابی تخصصی پرستاری- محاسبه، آماده‌سازی و دادن داروهای پیشرفته قابل استفاده در منزل- ارزیابی عملکرد Chest Tube، و پیس میکر-، انجام احیای پایه و پیشرفته و سایر خدمات و مراقبت‌های پرستاری متناسب در این سطح و کار با نرم افزارهای تخصصی و کاربردی و فن آوری‌های نوین می‌باشد.

کلیه خدماتی که توسط پرستار در سطح پایه- عمومی و تخصصی ارائه می‌شود؛ توسط پرستار سطح ویژه نیز قابل ارائه است. بدیهی است در صورتیکه این پرستار، صلاحیت و مهارت‌های مورد نیاز یک یا چند سطح تخصصی را دارا باشد؛ می‌تواند خدمات متناسب با آن را هم انجام دهد.

ج) خدمات پرستاری قابل ارائه در سطح سه (خدمات و مراقبت‌های پرستاری ویژه):

۱. ارزیابی کامل بیمار و ثبت نتایج ارزیابی در پرونده الکترونیک/ کاغذی وی
۲. تدوین برنامه مراقبتی
۳. اجرای فرایند پرستاری در وصل کردن بیمار به انواع دستگاه‌های تهویه مکانیکی مانند ونتیلاتور و سایر دستگاه‌های کمک تنفسی
۴. محاسبه، آماده‌سازی و دادن داروهای بیمار و کنترل عوارض آنها
۵. مانیتورینگ کامل سیستم‌های حیاتی بیمار و ثبت آنها
۶. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت از بیمار تحت تهویه مکانیکی
۷. اجرای فرایند ساکشن داخل لوله تراشه
۸. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت از تراکئوستومی و پیشگیری از عفونت‌های مرتبط
۹. اجرای فرایند پرستاری در نمونه‌گیری خون به منظور اندازه‌گیری گازهای خون شریانی و وریدی و تفسیر نتایج و اطلاع به پزشک مربوطه
۱۰. اجرا/ نظارت بر فرایند شستشوی دستگاه‌های تهویه مکانیکی و در صورت نیاز ارسال جهت استریلیزاسیون
۱۱. اجرای فرایند پرستاری در گرفتن نمونه خلط در بیماران اینتوبه

۱۲. اجرای فرایند پرستاری در جداسازی بیمار از دستگاه ونتیلاتور و سایر دستگاه های تهویه مکانیکی و کمک تنفسی
۱۳. مشارکت در فرایند احیاء قلبی - تنفسی پیشرفته (با حضور پزشک)
۱۴. همکاری با پزشک در اجرای فرایند تعبیه یا خارج کردن چست تیوب
۱۵. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت از چست تیوب و درناژ تخلیه پلور
۱۶. اجرای فرایند پرستاری در تغذیه کامل وریدی (T.P.N)
۱۷. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت از CVP Line^۲ و همکاری با پزشک در اجرای فرایند خارج کردن آن
۱۸. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت از کاتتر ورید تحت ترقوه‌ای (شالدون)
۱۹. اجرای فرایند مدیریت تشنج
۲۰. اجرای فرایند پرستاری در دیالیز صفاقی
۲۱. اجرای فرایند پرستاری در لوله گذاری معدی در نوزاد
۲۲. مدیریت/مراقبت بیماریهای پیچیده مانند نارسایی قلبی سطح سه و چهار، COPD^۳ شدید
۲۳. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت از بیمار با زخم پیشرفته
۲۴. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت از بیمار با سوختگی شدید و عمیق
۲۵. مدیریت درد و استفاده از تکنیک های آرام بخشی در آرام سازی بیمار
۲۶. اجرای فرایند پرستاری در مدیریت عوارض دارویی
۲۷. اجرای فرایند پرستاری در مدیریت بحران روانپزشکی در منزل
۲۸. اجرای فرایند پرستاری در مراقبت از بیماران با اختلالات خوردن شدید (تغذیه، مایعات، پایش الکترولیتها)
۲۹. برنامه‌ریزی برای انتقال بیمار به سطوح پایین‌تر مراقبت
۳۰. اجرای فرایند مراقبت تسکینی پیشرفته در اطفال / بزرگسالان وابسته به تهویه مکانیکی
۳۱. اجرای فرایند پرستاری در مدیریت بیماران با اختلالات همبود (روانپزشکی و جسمی)

د) تواتر ارائه خدمت (تعداد دفعات مورد نیاز / فواصل انجام):

حداقل زمان ارائه خدمت، ۶ ساعت در روز می باشد. بدیهی است؛ بیمار ممکن است نیاز به مراقبت های ویژه پرستاری شبانه روزی داشته باشد.

ه) افراد صاحب صلاحیت جهت تجویز (Order) خدمت مربوطه:

پزشک متخصص متناسب با نوع بیماری

و) افراد صاحب صلاحیت جهت ارائه خدمت مربوطه:

کارشناس پرستاری و بالاتر دارای پروانه صلاحیت حرفه ای بر اساس شرایط مندرج در بخشب (تعریف و تشریح خدمت مورد بررسی)

ز) عنوان و سطح تخصص های مورد نیاز (استاندارد) برای سایر اعضای تیم ارائه کننده خدمت:

در این سطح بر اساس نیاز بیمار علاوه بر خدمات تخصصی پرستاری، خدمات اولیه از ظرفیت کمک پرستار/ بهیار تحت نظارت مسئول فنی مرکز و خدمات پایه- عمومی و تخصصی پرستاری در قالب بسته های مربوطه، مجاز می باشد.

¹ Total Parenteral Nutrition

² Central Venous Pressure

³ Chronic obstructive pulmonary disease

ح) استانداردهای فضای فیزیکی و مکان ارائه خدمت:

محل سکونت/ نگهداری بیمار

ط) تجهیزات پزشکی سرمایه ای به ازای هر خدمت:

تجهیزات سرمایه ای بیمار بر اساس نیاز بیمار و یا به دستور پزشک مربوطه

ی) داروها، مواد و لوازم مصرفی پزشکی جهت ارائه هر خدمت:

داروها و لوازم مصرفی بر اساس نیاز بیمار و طبق نسخه پزشک تهیه می گردد.

به منظور حفظ ایمنی بیمار و سهولت در ارائه خدمات لازم، کیف مراقبتی پرستار شامل اقلام سرمایه ای، لوازم مصرفی پزشکی و داروهای اورژانسی زیر همراه وی می باشد:

فشارسنج، گوشی پزشکی، تب سنج، پالس اکسی متری انگشتی، دستگاه تست قند خون (گلوکومتر)، سرنگ های استریل در سایزهای مختلف (۲،۵،۱۰،۲۰ سی سی)، آنژیوکت در سایزهای مختلف (۲۰،۲۲،۲۴)، ست سرم، الک، پنبه الکلی، چسب ضد حساسیت، باند و گاز استریل، ست پانسمان استریل یک بار مصرف، گاز استریل و غیراستریل، بتادین و سرم شستشو، باندکشی، چسب زخم، دستکش استریل و غیر استریل، سوند نلاتون در سایزهای مختلف، سوند و ماسک اکسیژن، کیسه ادرار، ژل لوبریکانت، ماسک جراحی، گان و روپوش پرستاری، ظرف ایمن دفع سرسوزن (safty box) و کیسه های پسماند عفونی و شیمیایی-دارویی، چراغ قوه پزشکی (penlight)، پرونده پرستاری بیمار (کاغذی یا الکترونیک جهت ثبت اطلاعات و اقدامات انجام شده)، کیسه پسماند عفونی، اسپری سالبوتامول و پرل TNG، قرص استامینوفن، قرص کاپتوپریل، قرص آسپرین

ک) استانداردهای ثبت:

– گزارش کلیه خدمات انجام شده به مسئول فنی مرکز توسط پرستار ارائه دهنده خدمات الزامی است.

– ثبت تمامی خدمات توسط پرستار مربوطه به صورت کاغذی/ الکترونیک انجام می گردد.

ل) اندیکاسیون های دقیق جهت تجویز خدمت:

بیماران در تمام گروه های سنی کاملاً وابسته به تجهیزات مراقبت حیاتی، بیماران ترخیصی از بخش های مراقبت ویژه بزرگسالان و نوزادان، بیماران انتهایی حیات (Palliative)، بیماران ناپایدار قلبی-ریوی، بیماران نورولوژیک شدید، بیماران دچار سوختگی های درجه ۳ و ۴ با سوختگی عمیق و سالمندان پرخطر و بسیار پرخطر، بیماران با اختلالات شدید روانپزشکی (با نمره عملکرد پایین $GAF \leq 40$)، بیماران روانپزشکی با بیماری های همراه جسمی متعدد نیازمند هماهنگی پیشرفته مراقبت، بیماران با تغییرات مکرر در وضعیت روانپزشکی نیازمند پایش مداوم)

م) شواهد علمی در خصوص کنترا اندیکاسیون های دقیق خدمت:

– خونریزی فعال یا مشکوک به خونریزی داخلی

– بیهوشی و تشنج فعال

– تب بالا و پایدار همراه با علائم سپسیس

– علائم سکته قلبی یا مغزی

– عفونت شدید نیازمند مراقبت بیمارستانی

- سایر وضعیت های نیازمند به مداخلات پزشکی اورژانسی
- شرایط تهدید کننده ایمنی بیمار و امنیت ارائه دهنده خدمت

ع) موارد ضروری جهت آموزش به بیمار (موارد آموزشی که باید به بیمار-همراه- به صورت شفاهی، کتبی در قالب فرم آموزش به بیمار، پمفلت آموزشی، CD و ... آموزش داده شود تا روند درمان را تسریع نموده و از عوارش ناشی از درمان جلوگیری نماید): آموزش به بیمار و خانواده در رابطه با بیماری و خدمت ارائه شده ضروری می باشد.

- آموزش عمومی سلامت و خودمراقبتی
- آموزش روش صحیح مصرف داروها و اجرای دستورات پزشک
- آموزش مراقبت های روزانه
- آموزش رژیم غذایی و فعالیت فیزیکی
- آموزش های مرتبط با تبعیت از درمان
- آموزش پایش علائم خطر و نشانه های بیماری
- آموزش حفظ ایمنی بیمار و پیشگیری از خطر
- آموزش مستندسازی ساده به بیمار یا خانواده مانند ثبت قندخون، فشارخون، وزن و ...
- مشاوره تلفنی/ دورا پرستاری

منابع:

1. Ministry of Health and Medical Education (Iran). Nursing Job Description Handbook-Hospital Version. Tehran: Nursing Office, Ministry of Health and Medical Education; 2023.
2. Chicago UoI. Guidelines for Nurses Working in Home Care 2025 [Available from: <https://dscc.uic.edu/wp-content/uploads/2019/01/15-GUIDELINES-FOR-NURSES-WORKING-IN-HOME-CARE-READ-ORDER-1.pdf>
3. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران. بخشنامه تعرفه خدمات پرستاری در منزل. تهران: وزارت بهداشت؛ ۱۴۰۱.
4. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران. دستورالعمل خدمات پرستاری در منزل. تهران: دفتر پرستاری، ۱۳۹۹.
5. راهنمای بالینی پرستاری در منزل، مرکز تحقیقات پرستاری ایران. تهران: ۱۴۰۰.
6. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران- کتاب شرح وظایف سطوح رده های پرستاری (مدیریتی، عمومی، تخصصی و اولیه)- تهران- معاونت پرستاری، ۱۳۹۶